Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 16ης Ιουνίου 2022 [1]

Υπόθεση C-175/21

Harman International Industries, Inc.
κατά
AB SA

[αίτηση του Sąd Okręgowy w Warszawie
(περιφερειακού δικαστηρίου Βαρσοβίας, Πολωνία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρα 34 και 36 ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων – Σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1001 – Άρθρο 15 – Ανάλωση του δικαιώματος επί του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Βάρος αποδείξεως – Αποτελεσματική δικαστική προστασία»

1. Πώς μπορεί, στο πλαίσιο αγωγής που άσκησε ο δικαιούχος του σήματος για την παύση της διανομής μη εγκεκριμένων προϊόντων, να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της προστασίας του δικαιούχου του σήματος και της προστασίας του διανομέα των προϊόντων, ο οποίος προβάλλει κατ' ένσταση ανάλωση του σήματος στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας; Μπορεί η συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος για τη διάθεση στο εμπόριο των προϊόντων εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (στο εξής: ΕΟΧ) να είναι σιωπηρή; Συνάδει με την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας η γενική διατύπωση του διατακτικού της απόφασης και η μετάθεση στο στάδιο εκτέλεσης του προσδιορισμού των προϊόντων που έχουν διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ; Πώς κατανέμεται το βάρος αποδείξεως;

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

2. Κατά το άρθρο 9 του κανονισμού 2017/1001 [2]:

«1. Με την καταχώριση σήματος της ΕΕ παρέχονται στον δικαιούχο αποκλειστικά δικαιώματα επ' αυτού.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

[2] Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2017, L 154, σ. 1).

[…]

3. Τα ακόλουθα, ειδικότερα, είναι δυνατόν να απαγορεύονται […]:

[…]

β) η προσφορά των προϊόντων, η εμπορία ή η αποθήκευσή τους προς τους σκοπούς αυτούς ή η προσφορά ή η παροχή υπηρεσιών υπό το σημείο αυτό·

γ) η εισαγωγή ή εξαγωγή των προϊόντων υπό το σημείο αυτό·

[…]».

3. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001:

«Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα της ΕΕ δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του».

4. Το άρθρο 129, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1001, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμοστέο δίκαιο», ορίζει ότι:

«Εφόσον δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα κανονισμό, το δικαστήριο σημάτων της ΕΕ εφαρμόζει τους δικονομικούς κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται στις αντίστοιχες αγωγές που αφορούν εθνικό σήμα στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο αυτό».

5. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/48[3] προβλέπει ότι:

«Τα εν λόγω μέτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης πρέπει επίσης να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά και να εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία εμποδίων στο νόμιμο εμπόριο και να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησής τους».

Β. Το πολωνικό δίκαιο

6. Το άρθρο 325 του ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (νόμου περί Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), της 17ης Νοεμβρίου 1964, ενοποιημένο κείμενο, όπως τροποποιήθηκε (Dz. U. 2019, θέση 1460) (στο εξής: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας), ορίζει ότι:

«Το διατακτικό της απόφασης πρέπει να περιέχει την ονομασία του δικαστηρίου, τα ονόματα των δικαστών, του γραμματέα και του εισαγγελέα, εφόσον ο τελευταίος παρενέβη στην υπόθεση, την ημερομηνία και τον τόπο της συνεδρίασης και της έκδοσης της απόφασης, τα ονόματα των διαδίκων και το αντικείμενο της υπόθεσης, καθώς και την απόφαση του δικαστηρίου επί των αιτημάτων των διαδίκων».

[3] Οδηγία 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ 2004, L 157, σ. 45, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 195, σ. 16).

7. Κατά το άρθρο 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τα Sądy Rejonowe (περιφερειακά δικαστήρια), καθώς και οι δικαστικοί επιμελητές που υπάγονται στα δικαστήρια αυτά, είναι αρμόδια για θέματα εκτέλεσης.

8. Κατά το άρθρο 767, παράγραφοι 1 και 2, του Κώδικα αυτού:

«1. Εκτός εάν ο νόμος ορίζει διαφορετικά, κατά των πράξεων του δικαστικού επιμελητή μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Sąd Rejonowy (περιφερειακού δικαστηρίου). Είναι επίσης δυνατή η άσκηση προσφυγής κατά της παράλειψης σύνταξης εγγράφου από τον δικαστικό επιμελητή. Η προσφυγή εξετάζεται από το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο δικαστικός επιμελητής.

2. Η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί από διάδικο ή από άλλο πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα προσεβλήθησαν ή απειλήθηκαν από την πράξη ή από την παράλειψη του δικαστικού επιμελητή.

[…]»

9. Το άρθρο 843 του ανωτέρω Κώδικα προβλέπει στην παράγραφό του 3:

«Στο δικόγραφο της προσφυγής ο προσφεύγων οφείλει να προβάλει όλους τους λόγους που μπορεί να προβάλει στο στάδιο αυτό, άλλως θα στερηθεί το δικαίωμα προβολής τους σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας».

10. Το άρθρο 1050 του ίδιου Κώδικα προβλέπει στις παραγράφους 1 και 3:

«1. Όταν ο οφειλέτης υποχρεούται να διενεργήσει πράξη η οποία δεν μπορεί να διενεργηθεί από άλλο πρόσωπο και η διενέργεια της οποίας εξαρτάται αποκλειστικά από τη βούλησή του, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου πρέπει να διενεργηθεί η πράξη, κατόπιν αίτησης του δανειστή και μετά από ακρόαση των διαδίκων, τάσσει προθεσμία στον οφειλέτη για τη διενέργεια της πράξης, επί ποινή προστίμου, σε περίπτωση που δεν το πράξει εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

[…]

«3. Εάν η προθεσμία που χορηγήθηκε στον οφειλέτη για τη διενέργεια πράξης έχει παρέλθει χωρίς ο οφειλέτης να προβεί σε αυτή, το δικαστήριο, κατόπιν αίτησης του δανειστή, επιβάλλει πρόστιμο στον οφειλέτη και ταυτόχρονα ορίζει νέα προθεσμία για τη διενέργεια της πράξης, επί ποινή προσαυξημένου προστίμου».

11. Το άρθρο 1051 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει στην παράγραφό του 1:

«Όταν ο οφειλέτης δεσμεύεται από την υποχρέωση να μην προβαίνει ή να παρεμποδίζει τις πράξεις του δανειστή, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου ο οφειλέτης δεν εκπλήρωσε την υποχρέωσή του διατάσσει, κατόπιν αίτησης του δανειστή, την καταβολή προστίμου, μετά από ακρόαση των διαδίκων και αφού διαπιστώσει ότι ο οφειλέτης δεν εκπλήρωσε την υποχρέωσή του. Το δικαστήριο ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο σε περίπτωση υποβολής νέας αίτησης από τον δανειστή».

II. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12. Η Harman International Industries, Inc. (στο εξής: ενάγουσα), με έδρα στο Stamford (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), είναι φορέας αποκλειστικών δικαιωμάτων επί σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία έχουν καταχωρισθεί με τους αριθμούς 001830967, 005336755, 015577621, 003191004, 003860665, 0150221652, 001782523, 005133251 και 009097494.

13. Τα προϊόντα της ενάγουσας (οπτικοακουστικός εξοπλισμός, συμπεριλαμβανομένων μεγαφώνων, ακουστικών και συστημάτων ήχου) τα οποία φέρουν τα εν λόγω σήματα διανέμονται στην πολωνική αγορά από πρόσωπο με το οποίο η ενάγουσα έχει συνάψει σύμβαση διανομής και με τη διαμεσολάβηση του οποίου πωλούνται τα προϊόντα της στον τελικό πελάτη σε καταστήματα ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

14. Η ενάγουσα χρησιμοποιεί συστήματα σήμανσης των προϊόντων της, από τα οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν είναι πάντοτε δυνατό να διαπιστωθεί εάν συγκεκριμένο προϊόν προοριζόταν από αυτή να διατεθεί στην αγορά του ΕΟΧ ή εκτός αυτού. Πράγματι, η σήμανση ορισμένων προϊόντων που φέρουν τα σήματα της ενάγουσας δεν περιέχει καμία συντομογραφία της ένδειξης του τόπου, με αποτέλεσμα να μην προσδιορίζεται ο τόπος στον οποίο θα έπρεπε αυτά να διατεθούν για πρώτη φορά στο εμπόριο με τη συγκατάθεσή της. Συνεπώς, ορισμένες από τις ενδείξεις που αναγράφονται στη σήμανση των προϊόντων της ενάγουσας τίθενται τόσο επί των συσκευασιών προϊόντων τα οποία προορίζονται να διατεθούν στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ όσο και επί των συσκευασιών προϊόντων τα οποία προορίζονται να διατεθούν στο εμπόριο εκτός του ΕΟΧ. Προκειμένου δε να προσδιορισθεί η αγορά για την οποία προορίζονται συγκεκριμένα προϊόντα απαιτείται η χρήση ενός εργαλείου πληροφορικής το οποίο έχει στη διάθεσή της η ενάγουσα και το οποίο περιλαμβάνει μια βάση δεδομένων των προϊόντων με αναγραφή της αγοράς στην οποία προορίζεται να διατεθεί κάθε μεμονωμένο προϊόν.

15. Η AB SA, με έδρα στο Magnice (Πολωνία), είναι εναγομένη στην κύρια δίκη (στο εξής: εναγομένη) και ασκεί οικονομική δραστηριότητα στον τομέα της διανομής ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Η εναγομένη εισήγαγε στην πολωνική αγορά τα εμπορεύματα που κατασκεύαζε η ενάγουσα και τα οποία έφεραν τα σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είχε καταχωρίσει η ενάγουσα ως αποκλειστική δικαιούχος. Η εναγομένη αγόραζε τα επίμαχα εμπορεύματα από άλλον πωλητή, και όχι από τον διανομέα των προϊόντων στην πολωνική αγορά με τον οποίο είχε συνάψει σύμβαση η ενάγουσα. Η εναγομένη ισχυρίζεται ότι είχε λάβει από τον εν λόγω πωλητή τη διαβεβαίωση ότι η διάθεση των συγκεκριμένων προϊόντων στην πολωνική αγορά δεν θίγει τα αποκλειστικά δικαιώματα της ενάγουσας επί των σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω ανάλωσης των δικαιωμάτων αυτών, επειδή είχε προηγηθεί η διάθεση στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ των προϊόντων που φέρουν τα σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την ίδια την ενάγουσα ή με τη συγκατάθεσή της.

16. Η ενάγουσα άσκησε αγωγή ενώπιον του Sąd Okręgowy w Warszawie (περιφερειακού δικαστηρίου Βαρσοβίας, Πολωνία), το οποίο ενεργεί ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ζητώντας να απαγορευθεί στην εναγομένη να προσβάλλει τα δικαιώματα που αντλεί από τα σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα να απαγορευθεί η εισαγωγή, η διάθεση στο εμπόριο, η προσφορά, η διαφήμιση και η αποθήκευση μεγαφώνων και ακουστικών, καθώς και των συσκευασιών τους, που φέρουν τουλάχιστον ένα σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης του οποίου αποκλειστική δικαιούχος είναι η ενάγουσα και δεν έχουν διατεθεί προηγουμένως στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ από την ενάγουσα ή με τη συγκατάθεσή της. Επιπλέον, η ενάγουσα ζήτησε να υποχρεωθεί η εναγομένη να αποσύρει από την αγορά ή να καταστρέψει τέτοιου είδους μεγάφωνα και ακουστικά, καθώς και τις συσκευασίες τους.

17. Η εναγομένη αντέταξε στα αιτήματα της ενάγουσας την αρχή της ανάλωσης του δικαιώματος επί του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εστιάζοντας την άμυνά της στη διαβεβαίωση που έλαβε από τον πωλητή ότι τα συγκεκριμένα προϊόντα είχαν ήδη διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ.

18. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα συστήματα σήμανσης των προϊόντων της ενάγουσας δεν επιτρέπουν να διαπιστωθεί εάν τα προϊόντα προορίζονταν να διατεθούν στην αγορά του ΕΟΧ ή όχι. Για τον λόγο αυτόν, ο κάθε εναγόμενος δεν θα ήταν σε θέση να αποδείξει ότι ένα αντίγραφο προϊόντος που φέρει το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης της ενάγουσας έχει διατεθεί στην αγορά εντός του ΕΟΧ από την ίδια ή με τη συγκατάθεσή της. Ασφαλώς, ο εναγόμενος θα μπορούσε να απευθυνθεί στον πωλητή του· ωστόσο, είναι απίθανο, όπως έκρινε στη συνέχεια το αιτούν δικαστήριο, να κατορθώσει να λάβει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου από το οποίο ο προμηθευτής προμηθεύτηκε τα επίμαχα αντίγραφα ή σχετικά με τα πρόσωπα που ανήκουν στην αλυσίδα διανομής των αντιγράφων στην πολωνική επικράτεια, διότι οι προμηθευτές δεν είναι κατά κανόνα διατεθειμένοι να γνωστοποιούν τις πηγές εφοδιασμού τους προκειμένου να μη χάσουν αγοραστές.

19. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η πρακτική των πολωνικών δικαστηρίων να χρησιμοποιούν, στο διατακτικό των αποφάσεων με τις οποίες γίνονται δεκτές αγωγές, τη γενική έννοια των «εμπορευμάτων που φέρουν τα σήματα του ενάγοντος και τα οποία δεν έχουν προηγουμένως διατεθεί στο εμπόριο εντός του [ΕΟΧ] από τον ενάγοντα (δικαιούχο σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης) ή με τη συγκατάθεσή του» ενέχει σοβαρές δυσχέρειες όσον αφορά την άσκηση του δικαιώματος άμυνας και προκαλεί αβεβαιότητα κατά την εφαρμογή του δικαίου. Ο εν λόγω τρόπος διατύπωσης του διατακτικού των αποφάσεων έχει ως άμεση συνέπεια, κατά το αιτούν δικαστήριο, την πρακτική αδυναμία εκτέλεσής τους βάσει των πληροφοριών που περιέχουν.

20. Συγκεκριμένα, είτε η απόφαση εκτελείται εκουσίως είτε εκτελείται από την αρμόδια για την εκτέλεση αρχή, προκειμένου να είναι εκτελεστή στην πράξη, είναι αναγκαίο να ληφθούν περαιτέρω πληροφορίες από τον δικαιούχο ή από τον καθού με σκοπό να προσδιοριστούν τα συγκεκριμένα προϊόντα που φέρουν το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

21. Ειδικότερα, απαιτείται ειδική σύμπραξη του ενάγοντος, δικαιούχου του σήματος, για την πρόσβαση στη βάση δεδομένων που περιέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τον προσδιορισμό των προϊόντων.

22. Επιπλέον, από το σκεπτικό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η πρακτική που ακολουθείται κατά την εκτέλεση των αποφάσεων των οποίων το διατακτικό είναι διατυπωμένο κατά τρόπο γενικό δεν είναι ομοιόμορφη και ποικίλλει αναλόγως της φύσης της απόφασης που πρόκειται να εκτελεστεί, ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, μπορεί να οδηγήσει και στην κατάσχεση προϊόντων που κυκλοφορούν χωρίς να υφίσταται προσβολή αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος. Κατ' ουσίαν, ενδέχεται, συγκεκριμένα, να επεκταθεί η προστασία του αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε προϊόντα για τα οποία το εν λόγω δικαίωμα έχει αναλωθεί.

23. Πέραν τούτου, η επίμαχη πρακτική εγείρει περαιτέρω αμφιβολίες ως προς τις διαδικαστικές εγγυήσεις για τους διαδίκους στις υποθέσεις που αφορούν την προστασία αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, από τη διατύπωση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο για την εναγομένη να αποδείξει, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς, ότι ένα συγκεκριμένο αντικείμενο έχει διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ από την ενάγουσα ή με τη συγκατάθεσή της.

24. Κατά τις διατάξεις του πολωνικού δικαίου, στις οποίες παραπέμπει το αιτούν δικαστήριο, τα ένδικα βοηθήματα που έχει στη διάθεσή του ο οφειλέτης στο πλαίσιο της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων και της διαδικασίας εκτέλεσης, ήτοι η προσφυγή κατά των πράξεων δικαστικού επιμελητή και η ανακοπή κατά της εκτέλεσης, δεν επιτρέπουν την αποτελεσματική αμφισβήτηση του τρόπου εκτέλεσης της απόφασης από την αρχή εκτέλεσης, ήτοι τον αποτελεσματικό προσδιορισμό των αντιγράφων που πρέπει να εξαιρεθούν από την αναγκαστική εκτέλεση.

25. Για όλους αυτούς τους λόγους, το αιτούν δικαστήριο αμφισβητεί τη συμβατότητα της εν λόγω πρακτικής των πολωνικών δικαστηρίων με τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της ανάλωσης του δικαιώματος επί του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της υποχρέωσης των κρατών μελών να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία.

26. Ως εκ τούτου, το Sąd Okręgowy w Warszawie (περιφερειακό δικαστήριο Βαρσοβίας) ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 36, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ την έννοια ότι αντιτίθενται σε πρακτική εθνικών δικαστηρίων των κρατών μελών κατά την οποία τα δικαστήρια:

— όταν δέχονται τα αιτήματα του δικαιούχου σήματος να απαγορευθεί η εισαγωγή, η διάθεση στο εμπόριο, η προσφορά και η διαφήμιση εμπορευμάτων που φέρουν το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και να διαταχθεί η απόσυρσή τους από την αγορά ή η καταστροφή τους,

— όταν διατάσσουν, στο πλαίσιο διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων, την κατάσχεση των εμπορευμάτων που φέρουν το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

κάνουν μνεία στις αποφάσεις τους σε "αντικείμενα που δεν έχουν διατεθεί στο εμπόριο εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου από τον δικαιούχο του σήματος ή με τη συγκατάθεσή του", με συνέπεια ο καθορισμός των προϊόντων που φέρουν το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελούν αντικείμενο των ως άνω μέτρων και απαγορεύσεων (ήτοι ο καθορισμός των αντικειμένων που δεν έχουν διατεθεί στο εμπόριο εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου από τον δικαιούχο του σήματος ή με τη συγκατάθεσή του), λόγω της γενικής διατύπωσης του περιεχομένου της απόφασης, να επαφίεται στην αρχή που είναι επιφορτισμένη με την αναγκαστική εκτέλεση, η οποία βασίζεται προς τούτο σε δηλώσεις του δικαιούχου του σήματος ή σε εργαλεία παρεχόμενα από τον ίδιο (στα οποία συγκαταλέγονται εργαλεία πληροφορικής και βάσεις δεδομένων), ενώ η δυνατότητα αμφισβήτησης, ενώπιον δικαστηρίου στο πλαίσιο τακτικής διαδικασίας επί της ουσίας, του καθορισμού στον οποίο προέβη η επιφορτισμένη με την αναγκαστική εκτέλεση αρχή αποκλείεται ή περιορίζεται από τη φύση των ενδίκων βοηθημάτων που έχει στη διάθεσή του ο καθού κατά τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων και τη διαδικασία εκτέλεσης;»

III. Νομική ανάλυση

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

27. Με το μοναδικό προδικαστικό ερώτημα, το οποίο αφορά τον βαθμό ακρίβειας που απαιτείται κατά τη διατύπωση του διατακτικού μιας απόφασης σχετικά με την ανάλωση του δικαιώματος επί σήματος κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001, το αιτούν δικαστήριο εγείρει αμφιβολίες τόσο ως προς τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων όσο και ως προς την αποτελεσματική δικαστική προστασία του διανομέα, ο οποίος έχει εναχθεί από τον δικαιούχο σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φερόμενη παράνομη διάθεση στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ προϊόντων που προστατεύονται από το δικαίωμα επί σήματος.

28. Ειδικότερα, κατά το εθνικό δικαστήριο, η γενική διατύπωση του διατακτικού της απόφασης που εκδίδει δικαστήριο στο πλαίσιο αναγνωριστικής αγωγής έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται υπερβολικά δυσχερής η άμυνα του διανομέα των προϊόντων ο οποίος είναι εναγόμενος στη δίκη. Τούτο εγείρει το ζήτημα της κατανομής του βάρους αποδείξεως στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας, ιδίως στο στάδιο της εκτέλεσης και λόγω του ιδιαίτερου δικονομικού συστήματος του κράτους μέλους το οποίο, επιβάλλοντας στον εναγόμενο αυστηρές προϋποθέσεις για την άσκηση ανακοπής, δεν είναι, κατά το αιτούν δικαστήριο, ικανό να παράσχει σε αυτόν αποτελεσματική προστασία.

29. Η ενάγουσα, η εναγομένη, η Πολωνική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις.

30. Η ενάγουσα υποστηρίζει ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, καθόσον οποιαδήποτε άλλη λύση θα ήταν αντίθετη προς τον κανόνα της ανάλωσης των δικαιωμάτων επί του σήματος. Ειδικότερα, η ενάγουσα, πέραν του ότι αμφισβητεί την έκθεση των πραγματικών περιστατικών και την ερμηνεία της πολωνικής νομοθεσίας στην οποία προέβη το αιτούν δικαστήριο, υποστηρίζει ότι, εάν ακολουθηθούν οι λύσεις που πρότεινε το δικαστήριο – ιδίως η επιβολή στον δικαιούχο του σήματος της υποχρέωσης να αναγράφει επακριβώς επί των προϊόντων «τα σήματα ή τους σειριακούς αριθμούς»–, οι επιχειρηματίες των οποίων το σήμα έχει προσβληθεί θα υποστούν δυσμενή διάκριση, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται τέτοια υποχρέωση ούτε από το δίκαιο της Ένωσης ούτε από το εθνικό δίκαιο.

31. Η ενάγουσα αμφισβητεί επίσης το γεγονός ότι η Harman έχει έναν μόνο διανομέα των προϊόντων της στην πολωνική αγορά και, κατά συνέπεια, δεν θεωρεί ότι μπορεί να γίνει δεκτή η αντιστροφή του βάρους αποδείξεως, όπως ορίζεται στην απόφαση Van Doren + Q[4], δεδομένου ότι –εκτός των περιπτώσεων αποκλειστικής διανομής– το βάρος αποδείξεως της ύπαρξης της συγκατάθεσης για τη διάθεση στο εμπόριο των εμπορευμάτων εκτός του ΕΟΧ φέρει ο εναγόμενος.

32. Αντιθέτως, η εναγομένη, η Πολωνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

33. Η εναγομένη και η Πολωνική Κυβέρνηση συμφωνούν με την έκθεση των πραγματικών περιστατικών από το αιτούν δικαστήριο. Ειδικότερα, η εναγομένη υποστηρίζει ότι κάθε απόφαση που εκδίδεται από δικαστήριο θα πρέπει να επιτρέπει στον καθού να την εκτελεί εκουσίως χωρίς να χρησιμοποιεί πληροφορίες που περιέχονται στις βάσεις δεδομένων της ενάγουσας, στις οποίες

[4] Απόφαση της 8ης Απριλίου 2003, Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204).

δεν έχει πρόσβαση. Το εν λόγω πρακτικό ζήτημα θα μπορούσε, κατά την εναγομένη, να επιλυθεί με την καθιέρωση ενός ενιαίου συστήματος σήμανσης που θα επιβάλλει την υποχρέωση αναγραφής της αγοράς προορισμού στα αντίγραφα των προϊόντων.

34. Η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι οι παραδοσιακοί κανόνες κατανομής του βάρους αποδείξεως στις διαδικασίες προσβολής αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος θα μπορούσαν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να οδηγήσουν σε πραγματικό περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η προσαρμογή τους κατ' εφαρμογήν των αρχών που διατυπώνονται στην απόφαση Van Doren + Q. Ειδικότερα, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η τήρηση των εν λόγω αρχών θα ήταν δυνατή μόνον εάν η αποδεικτική διαδικασία διεξαγόταν εξ ολοκλήρου από το δικαστήριο της ουσίας.

35. Αντιθέτως, η Επιτροπή –μολονότι συμφωνεί ότι είναι δυνατόν να επιρριφθεί στον φορέα του δικαιώματος επί σήματος το βάρος αποδείξεως της συγκατάθεσης για τη διάθεση στο εμπόριο των εμπορευμάτων εκτός του ΕΟΧ– υποστηρίζει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται, κατ' αρχήν, στη δυνατότητα να επαφίεται στην αρχή εκτέλεσης η εξουσία να καθορίζει τα προϊόντα τα οποία φέρουν το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε βάρος των οποίων έχει διαταχθεί η λήψη μέτρων ή έχουν επιβληθεί απαγορεύσεις από το δικαστήριο. Ωστόσο, προσθέτει ότι μια τέτοια λύση, σύμφωνα με την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, προϋποθέτει ότι ο καθού στο πλαίσιο διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων και διαδικασίας εκτέλεσης έχει στη διάθεσή του όλα τα αναγκαία ένδικα βοηθήματα και μέσα για τη δικαστική προστασία του δικαιώματός του.

36. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η υπόθεση που αποτελεί αντικείμενο της προδικαστικής παραπομπής αφορά, ιδίως, την παράλληλη εισαγωγή «μικτών» προϊόντων, ήτοι προϊόντων για τα οποία έχουν αναλωθεί τα αποκλειστικά δικαιώματα του δικαιούχου και τα οποία μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός του ΕΟΧ, καθώς και προϊόντων που προορίζονται να διατεθούν στο εμπόριο εκτός του ΕΟΧ, των οποίων η διάθεση στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ προσβάλλει τα δικαιώματα του δικαιούχου.

37. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι κατά τον χρόνο της κατάσχεσης είναι πολύ δυσχερής η διάκριση μεταξύ των δύο ομάδων προϊόντων, για τον λόγο δε αυτόν, πολύ συχνά, οι μόνες αξιόπιστες πληροφορίες για τον προσδιορισμό του τόπου στον οποίο τα προϊόντα έχουν διατεθεί στην αγορά προέρχονται από τον δικαιούχο του σήματος.

38. Η γενική διατύπωση του διατακτικού, το οποίο απλώς αναπαράγει τη διάταξη του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001, στην πραγματικότητα έχει ως αποτέλεσμα ο προσδιορισμός του τόπου στον οποίο τα εμπορεύματα έχουν διατεθεί στην αγορά να μετατίθεται στον χρόνο της εκτέλεσης. Η μετάθεση στο στάδιο της εκτέλεσης είναι προβληματική, δεδομένου ότι κατά το πολωνικό δίκαιο, όπως συνάγεται από τη διάταξη περί παραπομπής, τα δικονομικά δικαιώματα του καθού είναι πολύ περιορισμένα στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης· τούτο δε, ιδίως, λόγω της αναγκαίας συμμετοχής του φορέα του δικαιώματος επί του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αναγκαία σύμπραξη της ενάγουσας-δικαιούχου του σήματος δεν επιτρέπει στον εναγόμενο-διανομέα των προϊόντων να προστατεύσει αποτελεσματικά και αυτοτελώς τη θέση του στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας.

39. Στην ανάλυσή μου θα επικεντρωθώ σε δύο ζητήματα που μου φαίνονται ουσιώδη προκειμένου να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο: την αρχή της ανάλωσης των δικαιωμάτων επί σήματος σε σχέση με τους κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και την παροχή πραγματικής δυνατότητας δικαστικής

προστασίας του εναγομένου-διανομέα των προϊόντων στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας τόσο αναφορικά με τη γενική διατύπωση του διατακτικού όσο και με την κατανομή του βάρους αποδείξεως.

Β. Η ανάλωση του δικαιώματος επί σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων: η έννοια της συγκατάθεσης

40. Ως γνωστόν, η διάταξη του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001 κωδικοποίησε [5] την αρχή της ανάλωσης του σήματος, βάσει της οποίας ο φορέας δικαιώματος επί σημείου, αφού διαθέσει στο εμπόριο, άμεσα ή, εν πάση περιπτώσει, με τη συγκατάθεσή του, προϊόν που φέρει το σήμα του, δεν μπορεί πλέον να προβάλει δικαιώματα σχετικά με το σήμα προκειμένου να αποτρέψει τη μεταγενέστερη πώληση των εν λόγω προϊόντων.

41. Η εν λόγω διάταξη επαναλαμβάνει με πανομοιότυπη, κατ' ουσίαν, διατύπωση, το άρθρο 7 της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ [6], το οποίο κωδικοποίησε τη νομολογία σχετικά με την αρχή της ανάλωσης στον τομέα των σημάτων, όπως το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 [7] κωδικοποίησε τη νομολογία σχετικά με το κοινοτικό σήμα. Η οδηγία 89/104/ΕΟΚ καταργήθηκε με την οδηγία 2008/95/ΕΚ, η οποία με τη σειρά της καταργήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 [8]. Αντιθέτως, ο κανονισμός (ΕΚ) 40/64 καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για το κοινοτικό σήμα [9], ο οποίος, με τη σειρά του, καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1001. Μολονότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2017/1001 –όπως και το άρθρο 15 της οδηγίας 2015/2436– είναι διατυπωμένο εν μέρει διαφορετικά σε σχέση με τις διατάξεις που καταργήθηκαν με την πάροδο του χρόνου, θεωρείται ότι η ερμηνεία που δόθηκε από το Δικαστήριο για τα προγενέστερα κείμενα μπορεί να διατηρήσει τον επίκαιρο χαρακτήρα της, λαμβανομένου υπόψη του ότι οι δύο διατάξεις επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό στάθμισης των δικαιωμάτων επί του σήματος και της προστασίας της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά.

42. Η βάση του θεσμού έγκειται στη χορήγηση του προνομίου στον δικαιούχο να ελέγχει μόνον την πρώτη διάθεση στο εμπόριο των προϊόντων που φέρουν το σήμα εντός της οικείας αγοράς, χωρίς να δημιουργεί εμπόδια ή περιορισμούς στην περαιτέρω κυκλοφορία των προστατευόμενων εμπορευμάτων που θα ήταν ασυμβίβαστοι με την αρχή της ελευθερίας του εμπορίου [10].

[5] Πολύ πριν από την εναρμόνιση του δικαίου της διανοητικής ιδιοκτησίας, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος του φορέα του εν λόγω δικαιώματος, σε περίπτωση που δεν εμπίπτει στην προστασία που διασφαλίζουν οι κανόνες ανταγωνισμού (άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ), πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

[6] Πρώτη οδηγία του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

[7] ΕΕ 1994, L 11, σ. 1.

[8] ΕΕ 2015, L 336, σ. 1.

[9] ΕΕ 2016, L 78, σ. 1.

[10] Για μια λεπτομερή παρουσίαση της αρχής από ιστορική σκοπιά, D. Sarti, *Diritti esclusivi e circolazione dei beni*, Μιλάνο, 1996, σ. 17 επ. καθώς και 73 επ.

43. Πράγματι, η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως του άρθρου 36 ΣΛΕΕ [11], λαμβανομένου επίσης υπόψη του γεγονότος ότι διασφαλίζει την πλήρη εναρμόνιση [12] των κανόνων περί ανάλωσης των δικαιωμάτων επί σήματος με την κωδικοποίηση μεγάλου μέρους της νομολογίας του Δικαστηρίου στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων [13].

44. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001 δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να έχει ως αποτέλεσμα τη νομιμοποίηση ή τη δικαιολόγηση εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και, στην πραγματικότητα, την επαναφορά διακρατικών φραγμών και τελωνειακών περιορισμών που έχουν καταργηθεί με την κοινή αγορά [14] ούτε τον περιορισμό των διαδικαστικών εγγυήσεων για τους διαδίκους στις υποθέσεις που αφορούν την προστασία αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

45. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων, πρέπει να εκτιμηθεί, όπως πρότεινε το αιτούν δικαστήριο, εάν η πρακτική των πολωνικών δικαστηρίων να διατυπώνουν το διατακτικό της απόφασης κατά τρόπο γενικό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η διάκριση μεταξύ των κατηγοριών προϊόντων φαίνεται να μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο βάσει των πληροφοριών και των βάσεων δεδομένων που έχει στην κατοχή της η ενάγουσα, δύναται να αποτελεί μέσο διακρίσεων ή συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 36 ΣΛΕΕ.

46. Πράγματι, από το πλαίσιο που καθόρισε το αιτούν δικαστήριο, η εν λόγω πρακτική θα μπορούσε, έστω και έμμεσα, να διατηρήσει τους περιορισμούς αυτούς και να επεκτείνει την προστασία του αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε προϊόντα για τα οποία το εν λόγω δικαίωμα έχει αναλωθεί.

47. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι το άρθρο 36 ΣΛΕΕ [15], και, συνεπώς, η απαγόρευση περιοριστικών μέτρων επί των εισαγωγών και μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, μπορεί να επιτρέψει παρεκκλίσεις για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας· ωστόσο, δεδομένου ότι η απαγόρευση θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων

[11] Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1996, Bristol-Myers Squibb κ.λπ. (C-427/93, C-429/93 και C-436/93, EU:C:1996:282, σκέψη 27).

[12] Βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, Silhouette International Schmied (C-355/96, EU:C:1998:374, σκέψεις 25 και 29).

[13] Το Δικαστήριο προώθησε την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εφαρμόζοντας τις διατάξεις των Συνθηκών περί ανταγωνισμού: αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1966, Établissements Consten S.à.R.L. και Grundig-Verkaufs-GmbH κατά Επιτροπής της ΕΟΚ (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, EU:C:1966:41), της 29ης Φεβρουαρίου 1968, Parke, Davis and Co. κατά Probel, Reese, Beintema-Interpharm και Centrafarm (24/67, EU:C:1968:11), και της 18ης Φεβρουαρίου 1971, Sirena Srl κατά EDA S.r.l. κ.λπ. (40/70, EU:C:1971:18).

[14] Για την επίτευξη των εν λόγω σκοπών, το Δικαστήριο αξιοποίησε αρχικά την απαγόρευση περιοριστικών του ανταγωνισμού συμπράξεων και στη συνέχεια τους μνημονευόμενους κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που διαλαμβάνονταν στο τότε άρθρο 85 της Συνθήκης, νυν άρθρο 101 ΣΛΕΕ. Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1966, Établissements Consten S.à.R.L. και Grundig-Verkaufs-GmbH κατά Επιτροπής της ΕΟΚ (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, EU:C:1966:41).

[15] Πρβλ. αποφάσεις της 31ης Οκτωβρίου 1974, Centrafarm BV και Adriaan de Peijper κατά Winthrop BV (16/74, EU:C:1974:115), της 23ης Μαΐου 1978, Hoffmann-La Roche & Co. AG κατά Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH (102/77, EU:C:1978:108), της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League Ltd κ.λπ. κατά QC Leisure κ.λπ. και Karen Murphy κατά Media Protection Services Ltd (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψη 94).

και όχι την υπόστασή τους, η εξαίρεση επιτρέπεται στο μέτρο που οι παρεκκλίσεις «δικαιολογούνται από την προστασία των δικαιωμάτων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο» [16] του δικαιώματος ιδιοκτησίας [17].

48. Ο δικαιούχος του σήματος οφείλει να διαθέτει ο ίδιος [18] ή να συναινεί στη διάθεση στην αγορά κάθε προϊόντος που φέρει το σήμα του [19]. Η ισοδυναμία μεταξύ των δύο περιπτώσεων –η διάθεση στο εμπόριο των εμπορευμάτων που φέρουν το σήμα από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του– επιβεβαιωνόταν διαρκώς, ήδη από τις πρώτες αποφάσεις που διατύπωσαν την αρχή της ανάλωσης [20].

49. Συνεπώς, η ύπαρξη της συγκατάθεσης αποτελεί καθοριστικό παράγοντα προκειμένου να γίνει κατανοητό πότε πρέπει να υποχωρεί η προστασία του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας έναντι της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

50. Όσον αφορά τον ορισμό της συγκατάθεσης, η απόφαση Ideal Standard παρείχε σημαντικές ενδείξεις διευκρινίζοντας ότι η συγκατάθεση ουδέποτε μπορεί να είναι σιωπηρή [21].

51. Στην απόφαση Sebago το Δικαστήριο, αναφερόμενο στην οδηγία 89/104/ΕΟΚ περί σημάτων, διευκρίνισε ότι, «για να υπάρχει συγκατάθεση υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1 […] η συγκατάθεση αυτή πρέπει να καλύπτει όχι γενικά το προϊόν για το οποίο προβάλλεται η ανάλωση, αλλά κάθε συγκεκριμένο τεμάχιο» [22].

52. Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Davidoff και Levi Strauss [23], οι οποίες αφορούσαν την οδηγία 89/104, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο καθορισμός των χαρακτηριστικών της συγκατάθεσης για τη διάθεση στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1,της οδηγίας 89/104, δεν πρέπει να επαφίεται στις εθνικές νομοθεσίες, διότι, άλλως, θα υπήρχε διαφορετική προστασία αναλόγως της οικείας νομοθεσίας.

[16] Βλ. αποφάσεις της 31ης Οκτωβρίου 1974, Centrafarm BV και Adriaan de Peijper κατά Winthrop BV (σκέψη 7), και της 23ης Μαΐου 1978, Hoffmann-La Roche & Co. AG κατά Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH (σκέψη 6). Πρβλ. προτάσεις της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston της 6ης Απριλίου 2006 στην υπόθεση Boehringer ingelhaim κ.λπ. (C-348/04, EU:C:2006:235, σημείο 9), η οποία διευκρινίζει ποια είναι τα δύο στοιχεία από τα οποία αποτελείται το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος επί του σήματος: «Το πρώτο είναι το δικαίωμα χρήσεως του σήματος για την πρώτη διάθεση στο εμπόριο στην ΕΚ των προϊόντων που αυτό προστατεύει, μετά την οποία επέρχεται ανάλωση του δικαιώματος. Το δεύτερο είναι το δικαίωμα εναντιώσεως σε κάθε χρησιμοποίηση του σήματος ικανή να αλλοιώσει την εγγύηση προελεύσεως, η οποία περιλαμβάνει την εγγύηση της ταυτότητας προελεύσεως και την εγγύηση της ακεραιότητας του προϊόντος που φέρει το σήμα».

[17] Με την απόφαση της 8ης Ιουνίου 1971, Deutsche Grammophon κατά Metro SB (78/70, EU:C:1971:59), το Δικαστήριο αποφάνθηκε, άλλωστε, για πρώτη φορά επί του θέματος, ακριβώς όσον αφορά τα συγγενή προς το δικαίωμα του δημιουργού δικαιώματα.

[18] Η έννοια «διάθεση στο εμπόριο», εκλαμβανόμενη ως αποτέλεσμα, αφορά την επέκταση των δικαιωμάτων που παρέχει το σήμα και, ως εκ τούτου, υπόκειται σε πλήρη εναρμόνιση, μολονότι οι συναλλαγές και οι πράξεις που την προκαλούν ρυθμίζονται από κάθε κράτος μέλος. Βλ. αποφάσεις της 3ης Ιουνίου 2010, Coty Prestige Lancaster Group GmbH κατά Simex Trading AG (C-127/09, EU:C:2010:313, σκέψεις 27 και 28), της 23ης Απριλίου 2009, Copad SA κατά Christian Dior couture SA, Vincent Gladel και Société industrielle lingerie (SIL) (C-59/08, EU:C:2009:260, σκέψη 40), και της 30ής Νοεμβρίου 2004, Peak Holding AB κατά Axolin-Elinor AB (C-16/03, EU:C:2004:759, σκέψεις 31 και 32).

[19] Βλ. απόφαση της 1ης Ιουλίου 1999, Sebago και Maison Dubois (C-173/98, EU:C:1999:347, σκέψεις 19 και 20).

[20] Βλ. απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 1974, Centrafarm BV και Adriaan de Peijper κατά Winthrop BV (16/74, EU:C:1974:115, σκέψη 1).

[21] Βλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 1994, IHT κατά Ideal Standard (C-9/93, EU:C:1994:261, σκέψη 43), κατά την οποία, για τους σκοπούς της ανάλωσης είναι αναγκαίο «ο δικαιούχος του σήματος στο κράτος εισαγωγής να έχει, άμεσα ή έμμεσα, την εξουσία να καθορίζει τα προϊόντα επί των οποίων είναι δυνατό να γίνεται η επίθεση του σήματος εντός του κράτους εξαγωγής και να ελέγχει την ποιότητά τους».

[22] Βλ. απόφαση της 1ης Ιουλίου 1999, Sebago Inc. και Ancienne Maison Dubois & Fils SA κατά G-B Unic SA (C-173/98, EU:C:1999:347, σκέψη 22).

[23] Απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2001, Zino Davidoff SA κατά A & G Imports Ltd (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-414/99, C-415/99, C-416/99, EU:C:2001:617).

53. Όσον αφορά τη δυνατότητα «μη ρητής» συγκατάθεσης, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι πρέπει να καθοριστεί ο ενδεχόμενος τρόπος δήλωσης της συγκατάθεσης του δικαιούχου του σήματος για εμπορία εντός του ΕΟΧ, η οποία πρέπει να δηλώνεται με τρόπο που να εκφράζει με βεβαιότητα τη βούληση παραιτήσεως από το εν λόγω δικαίωμα, αλλά δεν απέκλεισε ότι «μπορεί να προκύψει σιωπηρώς από στοιχεία ή περιστάσεις προγενέστερες, σύγχρονες ή μεταγενέστερες της εκτός του ΕΟΧ εμπορίας» [24].

54. Πράγματι, η σιωπηρή συγκατάθεση για διάθεση στο εμπόριο δεν μπορεί να προκύπτει από την απλή σιωπή του δικαιούχου του σήματος ούτε από το γεγονός ότι ο δικαιούχος δεν δήλωσε την αντίθεσή του για την εισαγωγή εντός του ΕΟΧ προς όλους τους διαδοχικούς αγοραστές των προϊόντων ή ότι δεν έθεσε επ' αυτών ένδειξη περί απαγορεύσεώς τους, ή ότι δεν επέβαλε συμβατικές επιφυλάξεις κατά τον χρόνο πώλησης των εμπορευμάτων [25].

55. Συνεπώς, υπό ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις, η συγκατάθεση μπορεί κατ' εξαίρεση να προκύπτει επίσης σιωπηρά από τη συμπεριφορά του φορέα των δικαιωμάτων επί σημάτων, αν και –επαναλαμβάνεται– ο κανόνας είναι αυτός της ρητής συγκατάθεσης.

56. Στο πλαίσιο ενδεχόμενης ένδικης διαφοράς ποιος πρέπει να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την εν λόγω ρητή ή σιωπηρή συγκατάθεση; Σε τι είδους διαπιστώσεις πρέπει να προβεί το δικαστήριο προκειμένου να καθορίσει ποια προϊόντα τα οποία έχουν διατεθεί στην αγορά εξακολουθούν να καλύπτονται από την προστασία του σήματος και ποια όχι; Οι εν λόγω διαπιστώσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν κατ' ανάγκη στο στάδιο διεξαγωγής της διαδικασίας επί της ουσίας ή μπορούν να πραγματοποιηθούν και στο στάδιο της εκτέλεσης;

57. Αυτά είναι τα δύο ζητήματα που τίθενται με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, τα οποία, μολονότι έχουν εννοιολογική αυτοτέλεια, εντούτοις, ανάγονται στην πρακτική της γενικής διατύπωσης του διατακτικού των αποφάσεων των πολωνικών δικαστηρίων και εγείρουν ένα κοινό νομικό ζήτημα, ήτοι εκείνο της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του εναγομένου-διανομέα προϊόντων ο οποίος, στο πλαίσιο αγωγής προστασίας του σήματος, προβάλλει κατ' ένσταση ανάλωση του δικαιώματος.

58. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να εκτιμήσει εάν η πρακτική των πολωνικών δικαστηρίων να υιοθετούν γενική διατύπωση του διατακτικού των αποφάσεων που αφορούν προσβολή των δικαιωμάτων επί σήματος κατόπιν παράλληλων εισαγωγών μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνη με τις θεμελιώδεις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Ειδικότερα, το δικαστήριο επισημαίνει ότι η μνεία στο σκεπτικό και στο διατακτικό της απόφασης σε «αντικείμενα που δεν έχουν διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του» μπορεί, αναλόγως των περιστάσεων, να μην είναι επαρκής και αρκούντως ακριβής.

59. Αυτή η πρακτική διατύπωσης του διατακτικού των αποφάσεων συνεπάγεται, κατά το αιτούν δικαστήριο, ότι είναι πρακτικά αδύνατη η εκτέλεσή τους, δεδομένου ότι στερούνται των πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την εκτέλεσή τους. Συγκεκριμένα, είτε η απόφαση εκτελείται εκουσίως είτε εκτελείται από την αρμόδια για την εκτέλεση αρχή απαιτούνται, σε κάθε περίπτωση, περαιτέρω πληροφορίες για τον προσδιορισμό των προϊόντων τα οποία αφορά η απόφαση.

[24] Βλ. απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2001, Zino Davidoff SA κατά A & G Imports Ltd (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-414/99, C-415/99, C-416/99, EU:C:2001:617, σκέψη 47).

[25] Βλ. απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2001, Zino Davidoff SA κατά A & G Imports Ltd (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-414/99, C-415/99, C-416/99, EU:C:2001:617, σκέψη 60).

60. Πάντοτε κατά το αιτούν δικαστήριο, μόνον ο δικαιούχος του σήματος θα μπορούσε να υποδείξει τον προορισμό των εμπορευμάτων που αποτελούν αντικείμενο της ένδικης διαφοράς και, ως εκ τούτου, ο καθού δεν θα ήταν σε θέση να αμφισβητήσει τις εν λόγω διαπιστώσεις ούτε στο στάδιο των ασφαλιστικών μέτρων ούτε στο στάδιο της εκτέλεσης, δεδομένου ότι δεν έχει πρόσβαση στις οικείες πληροφορίες.

61. Στο ανωτέρω περιγραφόμενο πλαίσιο τίθεται το ζήτημα της συμβατότητας του πολωνικού δικαίου με τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: μπορεί ο εναγόμενος-διανομέας να βασιστεί σε αποτελεσματική δικαστική προστασία στο κράτος μέλος;

Γ. Αποτελεσματική δικαστική προστασία και δικονομική αυτονομία των κρατών μελών

62. Η αποτελεσματική δικαστική προστασία, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, πρέπει να διασφαλίζεται στους ιδιώτες, στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, με κατάλληλα ένδικα βοηθήματα και μέσα που καθιερώνονται από τα κράτη μέλη [26].

63. Η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που παρέχονται στους ιδιώτες βάσει του δικαίου της Ένωσης, την οποία μνημονεύει η εν λόγω διάταξη, «συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, έχει κατοχυρωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και είναι σήμερα κατοχυρωμένη με το άρθρο 47 του Χάρτη» [27].

64. Το άρθρο 47 του Χάρτη ορίζει, ως γνωστόν, στο πρώτο εδάφιό του, ότι κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο ίδιο άρθρο. Στο δικαίωμα αυτό αντιστοιχεί η υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ στα κράτη μέλη να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

65. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, επίκληση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής χωρεί μόνο βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη, χωρίς να απαιτείται η διευκρίνιση του περιεχομένου του άρθρου αυτού από άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ή από διατάξεις του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών [28].

66. Επιπλέον, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων στοιχείων, τη δυνατότητα πρόσβασης, για τον φορέα του δικαιώματος αυτού, σε αρμόδιο δικαστήριο προκειμένου να διασφαλισθεί ο σεβασμός των

[26] Πρβλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny (C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 32).

[27] Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, σκέψη 62)· πρβλ., επίσης, απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών) (C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 52).

[28] Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, État luxembourgeois (Δικαίωμα προσφυγής κατά αιτήματος παροχής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα) (C-245/19 και C-246/19, EU:C:2020:795, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

δικαιωμάτων τα οποία το δίκαιο της Ένωσης κατοχυρώνει υπέρ αυτού και να εξετασθούν, προς τούτο, όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα σχετικά με τη διαφορά της οποίας το δικαστήριο αυτό έχει επιληφθεί [29].

67. Εντούτοις, αποτελεί προνόμιο του κράτους μέλους, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, να αποφασίζει σχετικά με τους δικονομικούς κανόνες των ένδικων βοηθημάτων που προβλέπονται υπέρ των ιδιωτών, υπό τον όρο ότι οι κανόνες αυτοί «δεν είναι, στις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, λιγότερο ευμενείς από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας)» [30].

68. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ισοδυναμίας «προϋποθέτει ότι ο επίμαχος εθνικός κανόνας εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στις ένδικες προσφυγές που στηρίζονται στα δικαιώματα που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, όσο και σε εκείνες που στηρίζονται σε παράβαση του εσωτερικού δικαίου και έχουν παρεμφερές αντικείμενο και παρεμφερή αιτία» [31]. Ως εκ τούτου, η τήρηση της αρχής αυτής συνεπάγεται την ίση μεταχείριση των ένδικων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης και των παρεμφερών ενδίκων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του εθνικού δικαίου [32].

69. Αντιθέτως, η αρχή της αποτελεσματικότητας απαιτεί, επίσης κατ' εφαρμογήν της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, οι δικονομικοί κανόνες να μην καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η Ένωση [33].

70. Εντούτοις, «το δίκαιο της Ένωσης δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να καθιερώνουν άλλα μέσα ένδικης προστασίας από εκείνα που προβλέπει το εσωτερικό δίκαιο, εκτός και αν, από την οικονομία της επίμαχης εθνικής έννομης τάξης προκύπτει ότι δεν υφίσταται κανένα μέσο ένδικης προστασίας το οποίο να καθιστά δυνατή, έστω και παρεμπιπτόντως, τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης ή αν το μόνο μέσο πρόσβασης στη δικαιοσύνη είναι να αναγκαστούν οι πολίτες να παραβιάσουν τον νόμο» [34].

71. Από τη στάθμιση μεταξύ της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών πρέπει να αντλήσουμε ενδείξεις προκειμένου να εκτιμηθεί εάν η ερμηνεία στην οποία προέβη το αιτούν δικαστήριο αντιβαίνει στις προπεριγραφόμενες αρχές του δικαίου της Ένωσης.

[29] Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, État luxembourgeois (Δικαίωμα προσφυγής κατά αιτήματος παροχής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα) (C-245/19 και C-246/19, EU:C:2020:795, σκέψη 66 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[30] Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, σκέψη 58).

[31] Βλ. απόφαση της 17ης Μαρτίου 2016, Bensada Benallal (C-161/15, EU:C:2016:175, σκέψη 29)· πρβλ., επίσης, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, Agrokonsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 39).

[32] Πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Târşia (C-69/14, EU:C:2015:662, σκέψη 34).

[33] Πρβλ. αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2021, Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w N. (C-949/19, EU:C:2021:186, σκέψη 43), της 13ης Δεκεμβρίου 2017, El Hassani (C-403/16, EU:C:2017:960, σκέψη 26), και της 15ης Μαρτίου 2017, Aquino (C-3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 48).

[34] Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, σκέψη 62)· πρβλ., επίσης, απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 143).

1. Γενική διατύπωση του διατακτικού των αποφάσεων περί προστασίας του σήματος

72. Το ζήτημα της ορθής διατύπωσης του διατακτικού και της προστασίας που παρέχεται στο πλαίσιο αγωγής προστασίας του σήματος διέπεται, κατ' αρχήν, από το εθνικό δικονομικό δίκαιο. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 129, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1001, το δικαστήριο σημάτων εφαρμόζει τους δικονομικούς κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται στην αντίστοιχη διαδικασία που αφορά εθνικά σήματα στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο αυτό, υπό την προϋπόθεση ότι σε κάθε περίπτωση τηρούνται οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας και διασφαλίζεται το θεμελιώδες δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [35].

73. Όπως παρατήρησε η Επιτροπή [36], η ακριβής διατύπωση του διατακτικού και η επαρκής αιτιολογία της απόφασης είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από την έννομη τάξη της Ένωσης, μολονότι τούτο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να καθορίζει η αρχή εκτέλεσης τα προϊόντα τα οποία φέρουν το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε βάρος των οποίων έχει διαταχθεί η λήψη μέτρων ή έχουν επιβληθεί απαγορεύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο επιτρέπουν την προσβολή των εν λόγω αποφάσεων ενώπιον δικαστηρίου.

74. Από τη συλλογιστική του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι ο εναγόμενος δεν έχει τη δυνατότητα να συμμορφωθεί εκουσίως με τα μέτρα και τις απαγορεύσεις που περιέχονται σε απόφαση έχουσα γενική διατύπωση και ότι, ως εκ τούτου, βρίσκεται αυτομάτως εκτεθειμένος σε διαδικασία εκτέλεσης, διαθέτοντας εξάλλου περιορισμένα ένδικα βοηθήματα και μέσα.

75. Στο πλαίσιο αυτό, μια λύση θα μπορούσε να συνίσταται, όπως φαίνεται να προτείνει το εθνικό δικαστήριο, στην επιβολή υποχρέωσης εκ των προτέρων αναγραφής της αγοράς προορισμού στα προϊόντα.

76. Εντούτοις, η απλή διαπίστωση ότι ο εναγόμενος αντιμετωπίζει δυσχέρειες κατά την ανεύρεση πληροφοριών σχετικά με τον αρχικό προμηθευτή δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να αποτελέσει τη νομική βάση που να νομιμοποιεί την επιβολή μιας τέτοιας υποχρέωσης στον δικαιούχο. Συγκεκριμένα, στο δίκαιο της Ένωσης δεν υπάρχουν στοιχεία γραμματικής, τελολογικής ή συστηματικής ερμηνείας δυνάμενα να οδηγήσουν σε μια τέτοια λύση.

77. Ως εκ τούτου, δεν θεωρώ ότι υπάρχει περιθώριο για την επιβολή υποχρέωσης αναγραφής στα προϊόντα της προοριζόμενης χρήσης τους, η οποία, εκτός του ότι συνεπάγεται πρόσθετη επιβάρυνση για τον δικαιούχο, θα μπορούσε στην πραγματικότητα μόνον εν μέρει να επιλύσει το ζήτημα. Πράγματι, δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ο πραγματικός προορισμός του προϊόντος να είναι στην πράξη διαφορετικός από τον αναγραφόμενο και, ως εκ τούτου, μια τέτοια υποχρέωση να καταστήσει πιο περίπλοκη τη μεταφορά της διανομής ορισμένου προϊόντος από μια αγορά σε άλλη, περιορίζοντας, κατ' ουσίαν, την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που προβλέπεται στο άρθρο 36 ΣΛΕΕ. Επιπλέον, η επιβολή μιας τέτοιας υποχρέωσης, η οποία συνεπάγεται επίσης πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τους φορείς δικαιώματος επί σήματος, θα μπορούσε ενδεχομένως να οδηγήσει σε περαιτέρω πρακτικές παράνομης εισαγωγής.

[35] Βλ. απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2022, Minister Sprawiedliwości (C-55/20, EU:C:2022:6, σκέψεις 104 και 105 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[36] Παρατηρήσεις της Επιτροπής (σημεία 39 έως 41).

78. Ωστόσο, προκειμένου να γίνει σεβαστό το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, πρέπει να διασφαλιστεί ότι ένα δικαστήριο μπορεί να εξετάσει το ζήτημα των προϊόντων που έχουν διατεθεί στην εσωτερική αγορά και αυτών που δεν έχουν διατεθεί.

79. Ιδανικά, η εξακρίβωση αυτή θα πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο της διαδικασίας επί της ουσίας ώστε το αποτέλεσμα της διαπίστωσης να αναπαράγεται στο διατακτικό της απόφασης.

80. Ο προσδιορισμός των προϊόντων στην απόφαση του δικαστηρίου της ουσίας θα ήταν το αποτέλεσμα ερμηνείας συνάδουσας με το δίκαιο της Ένωσης και, ως εκ τούτου, ικανής να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση των μνημονευόμενων αρχών για την αποτελεσματική δικαστική προστασία.

81. Εάν τούτο δεν είναι δυνατόν, όπως φαίνεται να προκύπτει από την έκθεση των πραγματικών περιστατικών από το αιτούν δικαστήριο, διότι προϋποθέτει την προηγούμενη υπόδειξη του τελικού προορισμού των προϊόντων από τον δικαιούχο του σήματος, η εν λόγω διαπίστωση θα μπορούσε να μετατεθεί επίσης στον χρόνο εκτέλεσης, υπό την προϋπόθεση ότι κατά το στάδιο αυτό, ο καθού μπορεί να χρησιμοποιήσει δικονομικά μέσα πρόσφορα να οδηγήσουν στην έκδοση «δικαστικής» απόφασης επί του πραγματικού ζητήματος που είναι κρίσιμο για την έκδοση απόφασης επί της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί, ήτοι επί του ακριβούς προσδιορισμού των προϊόντων που έχουν διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ και προστατεύονται από το σήμα.

82. Είναι σκόπιμο, τέλος, κατά τη γενική αξιολόγηση της επάρκειας του εθνικού δικονομικού συστήματος να μην παραλειφθεί η εξέταση της ενδεχόμενης ύπαρξης ενός συστήματος αστικής ευθύνης για αδικαιολόγητες κατασχέσεις, το οποίο, μολονότι αποτελεί μέσο προστασίας εκ των υστέρων, εντούτοις, θα μπορούσε, αφενός, να θεωρηθεί μέσο αποκατάστασης της ζημίας που προκαλείται σε περίπτωση παράνομης κατάσχεσης και, αφετέρου, θα μπορούσε να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα έναντι του δικαιούχου, ο οποίος, ως εκ τούτου, θα οδηγηθεί στην υποβολή αιτήσεων λήψης ασφαλιστικών μέτρων μόνο σε περιπτώσεις όπου η παράνομη προέλευση των προϊόντων είναι προφανής. Πράγματι, υφίστανται ήδη, όπως υπενθυμίζει η ενάγουσα στις παρατηρήσεις της[37], παραδείγματα ευρωπαϊκών εθνικών νομοθεσιών που προβλέπουν εσωτερική διαδικασία η οποία ακολουθεί το ανωτέρω σχήμα με σκοπό τη διενέργεια στάθμισης του σκοπού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και της καταπολέμησης των παραβάσεων.

83. Ασφαλώς, κάθε εκτίμηση της συγκεκριμένης περίπτωσης εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο θα πρέπει, ως εκ τούτου, να διαπιστώσει εάν, υπό το πρίσμα των αρχών του δικαίου της Ένωσης που εκτίθενται στις ανωτέρω παρατηρήσεις, το εθνικό δικονομικό δίκαιο αναγνωρίζει in concreto σε εναγόμενο στο πλαίσιο αγωγής προστασίας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης το δικαίωμα πλήρους δικαστικής προστασίας.

[37] Στο σημείο 21 των παρατηρήσεων της ενάγουσας· επιπλέον, γίνεται παραπομπή στα σημεία 54 έως 80 για την περιγραφή των διαδικασιών που ισχύουν σε ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά ασφαλιστικά μέτρα και μέτρα εκτέλεσης.

2. Το βάρος αποδείξεως της συγκατάθεσης του δικαιούχου του σήματος

84. Ο γενικός κανόνας είναι ότι το βάρος αποδείξεως της συγκατάθεσης του δικαιούχου του σήματος φέρει ο διάδικος που επικαλείται τη συγκατάθεση. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι το βάρος αποδείξεως της συγκατάθεσης του δικαιούχου του σήματος φέρει ο διάδικος που επικαλείται την εν λόγω συγκατάθεση [38].

85. Ενδέχεται, ωστόσο, να προκύψουν καταστάσεις στις οποίες καθίσταται αναγκαία η προσαρμογή του κανόνα αυτού. Συγκεκριμένα, όπως διαλαμβάνεται στην απόφαση Van Doren + Q, η απόδειξη της τήρησης των προϋποθέσεων ανάλωσης του δικαιώματος επί του σήματος εναπόκειται στον δικαιούχο, εάν η εφαρμογή του γενικού κανόνα –ήτοι η εκ μέρους του εναγομένου απόδειξη– θα μπορούσε να συνεπάγεται ότι επιτρέπεται στον φορέα του δικαιώματος να στεγανοποιήσει τις εθνικές αγορές [39], κίνδυνος ο οποίος, όπως έκρινε το Δικαστήριο στη μνημονευόμενη απόφαση, υπάρχει «όταν […] ο δικαιούχος του σήματος εμπορεύεται τα προϊόντα του εντός του ΕΟΧ με ένα σύστημα αποκλειστικής διανομής» [40].

86. Πράγματι, εάν ο εναγόμενος δεν ήταν σε θέση να λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες για να καθορίσει εάν το επίμαχο προϊόν προοριζόταν από τον δικαιούχο του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διατεθεί στην αγορά του ΕΟΧ, θα μπορούσαν να επέλθουν αρνητικές συνέπειες όπως ο κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς. Επομένως, σε αυτές τις περιπτώσεις, το βάρος αποδείξεως θα μπορούσε να αντιστραφεί, με αποτέλεσμα να εναπόκειται «[στον] δικαιούχ[ο] του σήματος να αποδείξει ότι τα προϊόντα διατέθηκαν αρχικά στο εμπόριο από τον ίδιο ή με τη συγκατάθεσή του εκτός ΕΟΧ. Αν το αποδείξει, τότε περιέρχεται στον τρίτο το βάρος να αποδείξει την ύπαρξη συγκατάθεσης του δικαιούχου του σήματος για μετέπειτα διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ» [41].

87. Επομένως, η απόδειξη ότι ο δικαιούχος του σήματος χρησιμοποιεί σύστημα αποκλειστικής διανομής αποτελεί επαρκή προϋπόθεση για την αντιστροφή του βάρους αποδείξεως υπό τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις.

88. Εντούτοις, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο δεν είναι σαφές εάν πληρούται εν προκειμένω το εν λόγω κριτήριο: αντιθέτως, η ενάγουσα αρνείται ότι χρησιμοποιεί σύστημα αποκλειστικής διανομής, μολονότι ισχυρίζεται ότι μόνον ένας επιχειρηματίας έχει την ιδιότητα του εξουσιοδοτημένου στην πολωνική επικράτεια διανομέα και ότι, εκτός από το δίκτυο διανομής που συνδημιούργησε η Harman, υφίστανται πολλοί άλλοι επιχειρηματίες που διανέμουν προϊόντα της Harman στην Πολωνία και ο ίδιος ο εναγόμενος ενεργούσε υπό αυτή την ιδιότητα [42].

89. Επομένως, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει εάν στην επίδικη περίπτωση η διανομή εκ μέρους της ενάγουσας μπορεί να θεωρηθεί αποκλειστική. Σε καταφατική περίπτωση, κατ' εφαρμογήν της απόφασης Van Doren + Q, το βάρος αποδείξεως θα μπορούσε να αντιστραφεί, με αποτέλεσμα να φέρει η ενάγουσα δικαιούχος του σήματος το βάρος αποδείξεως της μη ανάλωσης του δικαιώματος.

38 Βλ. απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2001, Zino Davidoff SA κατά A & G Imports Ltd (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-414/99, C-415/99, C-416/99, EU:C:2001:617, σκέψη 54).

39 Βλ. αποφάσεις της 20ής Νοεμβρίου 2001, Zino Davidoff SA κατά A & G Imports Ltd (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-414/99, C-415/99, C-416/99, EU:C:2001:617, σκέψη 54), της 8ης Απριλίου 2003, Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204, σκέψεις 37 και 38), και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Schweppes (C-291/16, EU:C:2017:990, σκέψη 52).

40 Βλ. απόφαση της 8ης Απριλίου 2003, Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204, σκέψη 39).

41 Βλ. απόφαση της 8ης Απριλίου 2003, Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204, σκέψη 41).

42 Παρατηρήσεις της ενάγουσας στην υπόθεση της κύριας δίκης (σημείο 6).

90. Σε περίπτωση που δεν διαπιστώθηκε η ύπαρξη αποκλειστικής διανομής, θα μπορούσε να γίνει δεκτή η προσαρμογή των παραδοσιακών κανόνων αποδείξεως στις διαδικασίες προσβολής αποκλειστικού δικαιώματος επί σήματος σε σχέση με τις ειδικές περιστάσεις που αφορούν τη διάθεση των εμπορευμάτων στο εμπόριο. Εάν τα επίμαχα εμπορεύματα δεν φέρουν καμία ένδειξη από την οποία να συνάγεται η αγορά στην οποία διατέθηκαν για πρώτη φορά, το δικαστήριο, αφού διαπιστώσει ότι δεν υφίστανται πρακτικά μέσα δυνάμενα να αντιμετωπίσουν την ανωτέρω αποδεικτική δυσχέρεια, θα προβεί στην προσαρμογή του βάρους αποδείξεως, τηρουμένης της προαναφερθείσας αρχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

91. Σκοπός της εκτίμησης στην οποία θα πρέπει να προβεί το εθνικό δικαστήριο είναι η εξακρίβωση ότι ο εναγόμενος δεν βρίσκεται αντιμέτωπος με «probatio diabolica», διότι τα πραγματικά στοιχεία που είναι πρόσφορα να αποδείξουν την επελθούσα ανάλωση του δικαιώματος επί σήματος βρίσκονται εξ ολοκλήρου εκτός της σφαίρας επιρροής και γνώσης του.

92. Εντούτοις, παρατηρώ ότι η απλή διαπίστωση μιας κατάστασης δυσχέρειας για τον εναγόμενο όσον αφορά την ανεύρεση πληροφοριών από τον προμηθευτή του δεν μπορεί να αποτελεί το μοναδικό στοιχείο που να νομιμοποιεί την προσαρμογή του βάρους αποδείξεως.

93. Σε περίπτωση που δεν διαπιστώθηκε η αποκλειστική διανομή από τον δικαιούχο του σήματος, η προσαρμογή του βάρους αποδείξεως όσον αφορά την επελθούσα ανάλωση του δικαιώματος επί σήματος πρέπει να θεωρηθεί δυνατή μόνον εφόσον διαπιστωθεί ότι είναι πρακτικά αδύνατο για τον εναγόμενο να αποδείξει το θεμελιωτικό του δικαιώματος που επικαλείται γεγονός.

IV. Προτάσεις

94. Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Sąd Okręgowy w Warszawie (περιφερειακό δικαστήριο Βαρσοβίας, Πολωνία) ως εξής:

«Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 36, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έχει την έννοια ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται στην πρακτική κατά την οποία, στο πλαίσιο αγωγής προστασίας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαστήριο χρησιμοποιεί γενική διατύπωση στο διατακτικό της απόφασης και επαφίεται, ως εκ τούτου, στην αρχή εκτέλεσης, ο καθορισμός των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο της απόφασης. Τούτο ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι στο στάδιο της εκτέλεσης επιτρέπεται στον καθού να αμφισβητήσει τον καθορισμό των προϊόντων που έχουν διατεθεί στην αγορά, ενώ το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει και να αποφανθεί ως προς τα προϊόντα που έχουν πράγματι διατεθεί στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ με τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος. Στο πλαίσιο αγωγής προστασίας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν ο εναγόμενος επικαλείται ανάλωση των δικαιωμάτων, αλλά δεν έχει πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξετάσει τη δυνατότητα μεταβολής της κατανομής του βάρους αποδείξεως τόσο στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι η διανομή είναι αποκλειστική όσο και στην περίπτωση που είναι πρακτικά αδύνατο για τον εναγόμενο να αποδείξει τα πραγματικά περιστατικά προς στήριξη των ενστάσεών του.»